

NICOLAE D. GHIKA: *CINCI LUNI ÎN ȚARA SOMALILOR*

Murariu DUMITRU¹
dmurariu@antipa.ro

RÉSUMÉ: La première expédition roumaine en corne orientale de l'Afrique a été entreprise en 1895 par les princes roumains Dimitrie et Nicolae Ghika, père et fils. Au retour, ils ont écrit deux livres concernant leur expédition: „O espediție română în Africa” par Dimitrie Ghika et „Cinq mois au Pays des Somalis”, par Nicolae Ghika. Cette année, à Cluj, est apparu la traduction de l'ouvrage de Nicolae Ghika ayant le titre: „Cinci luni în Țara Somalilor”.

Le succès de l'expédition a abouti à la collecte de plus de 200 oiseaux et mammifères, 55 espèces différentes de plantes et la découverte des certaines formes de relief qui ont reçu des dénominations roumaines encore conservées. La contribution scientifique des princes Ghika a été reconnue par les plus grands spécialistes du monde et aussi par l'Institut Cartographique de Gotha, en Allemagne. La collection de plantes, la carte d'itinéraire et les photographies de grande valeur concernant les scènes de chasse confirment l'importance de l'expédition roumaine et surtout le précieux concours à l'exploration botanique du Pays des Somalis.

MOTS CLÉ: Dimitrie Ghika, Nicolae Ghika, les somalis – origine, caractere, traditions; les explorateurs de la corne orientale de l'Afrique

Dacă Nilul fusese explorat în anul 1849 (Valea Nilului Alb) și în 1853 (Valea Nilului Albastru), după care a venit și randul fluviului Congo, partea răsăriteană a continentului african nu fusese explorată decât sporadic, până în anul 1895, când a fost organizată expediția de magistratul și demnitarul

¹ Membru corespondent al Academiei Române; doctor în biologie, director adjunct al Institutului de Speologie „Emil Racoviță” al Academiei Române, prim-vicepreședinte al Comitetului Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii al Academiei Române; președinte al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST.

Dimitrie Ghika, împreună cu fiul său – Nicolae, în Somalia. O parte din curajoșii exploratori dinaintea acestor romani au pus bazele cunoașterii științifice a florei și faunei coastei răsăritene a Africii. Unii din ei au plătit cu prețul vieții incursiunea în zonele tropicale africane, cu amenințări la tot pasul, fie din partea factorilor naturali, fie din partea triburilor războinice.

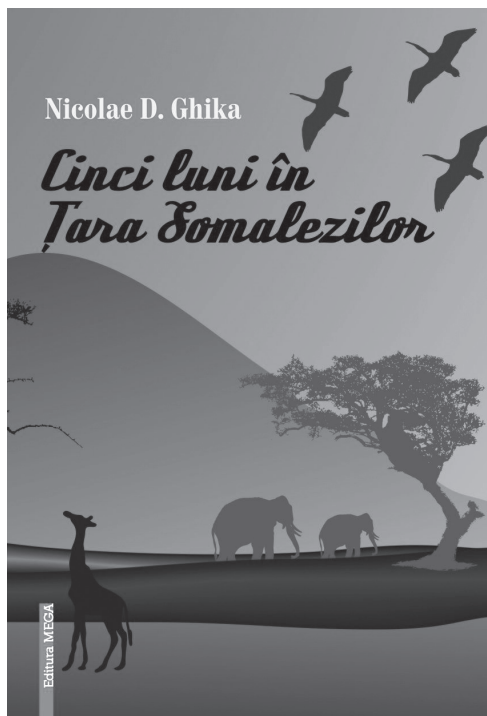

Foto: Coperta cărții: Nicolae D. Ghika, *Cinci luni în Țara Somalilor* (traducere din limba franceză de Dorina Rogobete), Editura Mega, Cluj-Napoca, 2015, 185 p. (ISBN 978–606–543–608–4)

Prin colectarea a peste 200 păsări și mamifere, a 55 specii de plante, dar și prin informațiile meteorologice (înregistrarea temperaturii aerului, a presiunii atmosferice, a direcției și vitezei curenților de aer), prin datele geografice și etnografice, prima expediție românească în Africa Orientală s-a înscris cu importante contribuții științifice, recunoscute de cei mai autorizați specialiști din lume (pe domenii) și de Institutul Cartographic de la Gotha – Germania. Și astăzi se păstrează în Somalia numele Munților

Carol I, Regina Elisabeta, Fluviul Principele Ferdinand, Grota Principesa Maria, Culmea Lahovary, Vadul Ghika.

Două cărți au fost publicate despre expediția romanească în Somalia. Una în anul 1897, intitulată *O expediție romană în Africa/1897*, semnată de Dimitrie Ghika (Comănești), la numai un an de la încheierea misiunii asumată de cei doi exploratori.

Cartea a fost dedicată Regelui Carol I și cuprinde 176 de pagini cu 30 de fotografii A/N.

A doua carte a fost tipărită în limba franceză, la Geneva – Tipografia W. Kundig & fiul, la doi ani după expediție și este semnată de Nicolae D. Ghika. Aceasta se intitulează *Cinq Mois Au Pays Des Somalis*, are 223 pagini, împărțite în 12 capitole. Primele 10 capitole au caracterul unui jurnal cronologic, cu descrierea călătoriei începută la Trieste, la 3 octombrie 1895, până la 21 februarie 1896 – data revenirii la Berbera, din care începuse expediția propriu-zisă, cu cinci luni în urmă. Dacă în capitolele I–X găsim consemnări zilnice ale „aventurilor” de-a lungul traseului caravanei, capitolul XI este dedicat cunoașterii originii și evoluției popoului somal, a obiceiurilor de îmbrăcăminte și de hrană, de diviziune a muncii în familii și în triburi, iar ultimul capitol (XII) este dedicat unei valoroase descrieri a răspândirii speciilor de mamifere întâlnite, recunoscute după urme sau cunoscute după informațiile localnicilor și ghizilor somali.

În cazul colectărilor se menționează numărul de indivizi din fiecare specie.

Astăzi avem bucuria ca această a doua carte să ne fie oferită, tradusă în limba română, prin lăudabilul efort și bunăvoința Doamnei ing. Dorina Rogobete – cercetător științific principal la Institutul de Mecanica Solidelor al Academiei Romane.

Versiunea romanească are titlul *Cinci luni în Țara Somalilor* și cuprinde 186 pagini, cu structura pe capitole neschimbată față de împărțirea textului din ediția originală.

Stilul captivant de redare a călătoriei cu vaporul de la Trieste la Aden și Berbera, cu exprimarea sentimentelor trăite prin depărtarea navei de lumea civilizată pentru 5 luni, „*incet-incet, mă las purtat de plăcerea domoală de a-mi vedea viața derulându-se înaintea ochilor, fără a avea nimic de făcut pentru a o schimba, simpla mișcare a peisajului aducându-mi, prin ea însăși, emoțiile așteptate...*” poartă cititorul în excursia autorului, care cunoaște pe

vas o serie de ofițeri și funcționari englezi in drumul lor de intoarcere spre India, după petrecerea vacanței „acasă”.

Chiar la sosirea in Berbera, autorul este frapat de „*Cămilele și somalii* (care, n.n.) *alcătuiesc un contrast amuzant: pe cat sunt oamenii de iuți, zgomoșoși, certăreți, nerăbdători, colerici, pe atat insoțitoarele lor, cămilele, sunt lente, metodice, placide. Aceste brave cămile au intotdeauna aerul că vor să rezolve o anumită problemă gravă (probabil a digestiei lor indelungate), dar asta nu le împiedică să facă o treabă utilă și in foarte bună înțelegere cu năvalnicii lor proprietari*”.

Descrierea peisajelor, a organizării expediției și punerea ei „in mișcare” (un șir interminabil de cămile, cai, măgari, catari, capre, oi și oameni de escortă), fiind vorba de 53 oameni și cateva călăuze cu 72 de cămile, 4 cai somali „foarte urați, dar rezistenți”, doi măgari absinieni, trei măgari destinați momirii leilor și o turmă de capre și oi, pentru zilele in care vanatul nu va fi suficient pentru hrănirea oamenilor este de fapt o informație deosebit de utilă pentru cei care visează la o deplasare in locuri indepartate, puțin populate și deseori cu condiții climatice extreme, chiar intr-un interval de numai 24 de ore, de la zi la noapte. Medicamentele contra stărilor febrile, a deranjamentelor stomacale sau contra indigestiilor, nelipsita chinină contra malariei, dar și cadourile de oferit localnicilor din așezările pe care le vor vizita expediționarii, pentru a nu mai vorbi de rezervele de orez și conserve, intregesc imaginea complexității unei asemenea expediții.

Toate echipamentele, armele, îmbrăcămintea, hrana, medicamentele fuseseră transferate de Dimitrie și Nicolae Ghika, din Anglia la Trieste, pentru nava „Imperatrix” al companiei austriece „Lloyd”. Fiecare capitol este presărat cu atractive relatări despre caravană in ansamblul ei, despre peisajele traversate, despre riscurile și temerile rătăcirii mai ales in zonele împădurite, dar și cu reale momente de panică in fața vreunui rinocer rănit, a unui leu sau a unui elefant.

Cartea se citește „pe nerăsuflăte”, cu sentimentul unei aventuroase călătorii prin locurile străbătute de Dimitrie și Nicolae D. Ghika, un merit aparte in captivarea cititorului avandu-l și Doamna ing. Dorina Rogobete, prin găsierea celor mai potrivite expresii in redarea fidelă a ideilor autorului. O felicit și ii mulțumesc.